

VS laten zien hoe de grondwet de burgers kan beschermen

Beslissingen van het Amerikaanse Supreme Court kunnen grenzen verleggen, harten sneller doen slaan en monden laten openvallen. Zowel van boosheid als blijdschap. Vorige week gebeurde dat met de officiële erkenning van het homohuwelijk door het Hooggerechtshof. Die kwam na klachten van een aantal direct gedupeerden, die daarvoor in de grondwet steun zochten. En ook kregen.

Het Supreme Court beslechtte een politiek en cultureel-religieus strijdpunt over de vraag voor wie het huwelijk écht bestemd is. Een spectaculaire uitspraak, die met één stem meerderheid werd genomen. En aanleiding gaf tot juridische teksten van zo'n romantische schoonheid dat trouwambtenaren overal ter wereld er nog jaren nieuwe paren mee kunnen aanmoedigen, hetero én homo. Deze grondwet dateert van 1798; het veertiende amendement dat principieel gelijke burgerrechten garandeert, uit 1868. De Amerikaanse constitutionele rechtspraak bewees dat verstopte wetgeving uit een achterhaalde samenleving prima bruikbaar is om een geleidelijke omslag in het denken over het homohuwelijk te bevestigen. Had de Amerikaanse volksvertegenwoordiging deze heikele kwestie niet moeten oplossen, eerder dan de rechters? Was dat niet eerlijker, democratischer geweest? Rechter Kennedy herinnert er in de uitspraak aan dat over fundamentele burgerrechten niet gestemd kan worden. Die „hangen niet van enige verkiezing af”. Het nut van een grondwet is dat grondrechten principieel worden uitgezonderd van de „wisselvalligheden van politieke controverse”. Zodat ze „buiten bereik van meerderheden of van ambtenaren worden geplaatst” en ze „worden gevestigd als wettelijke principes, klaar om te worden toegepast door de rechtspraak”. De rechtspraak heeft daarover dus een absoluut gezag. Tot hoever het democratische proces is gevorderd, doet er niets toe, aldus Kennedy. Het is een juridische vraag of homo's mogen trouwen, geen politieke. Verder is in de VS onomstreden dat burgers zich bij de rechter rechtstreeks op de grondwet mogen beroepen. Op zulke vierkant geformuleerde constitutionele bescherming kunnen burgers in andere rechtsstaten alleen maar jaloers zijn. In Nederland vormt de grondwet slechts een toetsingkader voor het parlement, dat zichzelf ermee moet controleren, na geleerd advies van onder meer de Raad van State. De burger die zich hier ongelijk behandeld voelt, moet soelaas zoeken in het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie of in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Alleen via die omweg is constitutionele bescherming in te roepen – mede daardoor speelt onze grondwet in het publieke debat geen rol. De VS laten zien hoe het anders kan.

Hiddink verspeelde zijn gezag

Zeker voor voetbaltrainers geldt dat prestaties uit het verleden geen garanties bieden voor toekomstige successen. Dat is bij uitstek gebleken in de kortstondige tweede periode waarin Guus Hiddink bondscoach was van het Nederland elftal. In deze elf maanden waarin hij bij de KNVB in dienst was, won Nederland slechts vier van de tien wedstrijden en staat het op een magere derde plaats, in een ogenschijnlijk niet sterke poule waarin gestreden wordt om kwalificatie voor het Europees kampioenschap. Een scherp contrast met het WK van 2014 in Brazilië, waar Nederland verrassend derde werd. Hiddink (68) kan terugkijken op een mooie en bijzondere loopbaan als trainer/coach, die van hem een globetrotter heeft gemaakt. Hij trainde clubs in Nederland, Turkije, Spanje, Rusland en Engeland. Hij leidde de nationale teams van Nederland, Zuid-Korea, Australië en Rusland. Hij was er meestal succesvol. In Zuid-Korea is hij held voor het leven; in Gwangju werd een voetbalstadion naar hem vernoemd. In Rusland richtten ze een standbeeld voor hem op en waren er ouders die hun pasgeborenen *Goes* als naam gaven. Uiteraard waren de triomfen die onder zijn leiding werden geboekt, niet alleen de verdienste van de coach. De kwaliteit van de spelers is bepalend; en het was niet louter ironie dat Hiddink de bijnaam 'Guus Geluk' kreeg opgestempeld. Niettemin: een man die als coach het beste van het Nederlandse voetbal vertegenwoordigde, net zoals zijn generatiegenoot Louis van Gaal dat doet. Het is nooit helemaal duidelijk geworden waarom Hiddink, fysiek verzwakt door een operatie, de hoge maar ook zware functie bij het Nederlands elftal ambieerde. Was het om te laten zien dat hij zijn voorganger Van Gaal kon evenaren of overtreffen? Hij hingelde zelf naar de baan van bondscoach, waarvoor toenmalig Feyenoord-trainer Ronald Koeman voorbestemd leek. Dat was niet chic en het was niet wijs van de KNVB hierop in te gaan. Directeur Bert van Oostveen mag zich dit aantrekken, evenals de kosten die het afkopen van Hiddinks contract voor de KNVB met zich meebrengt. Hiddink ontpopte zich tot een coach die warrig overkwam en te vaak zichzelf tegensprak. Met Van Oostveen kreeg hij het aan de stok over de vraag of er tussentijds een 'plan van aanpak' moest komen en of dat dan wel 'plan van aanpak' moest worden genoemd. Dat soort akkefietjes deed beider gezag geen goed. Wat echt telt zijn de resultaten die het Nederlands elftal boekte en die waren onder de maat. Van Oostveen verklaarde na het ontslag: „Helaas waren de resultaten van het werk van Guus niet voor iedereen meteen zichtbaar.” Gevoel voor understatement kan de KNVB-directeur niet worden ontzegd.

2 In het nieuws

Studietoeslag fors lager voor gehandicapten

Onderzoek In Leeuwarden krijg je acht keer minder dan in Hillegom.

Door onze redacteur
Ingmar Vriesema

AMSTERDAM. De hoogte van de studietoeslag van gehandicapte Nederlandse studenten hangt sterk af van de gemeente waar zij wonen. Ook krijgen ze vaak veel minder dan in 2014. Dat blijkt uit een rondvraag van *NRC Handelsblad* onder 43 gemeenten verspreid over het land. Studenten uit Lisse, Noordwijk en Amsterdam krijgen maximaal 340 euro per maand, studenten uit Leeuwarden maximaal 42 euro - acht keer zo weinig. De studietoeslag is bedoeld om doorleren aantrekkelijker te maken voor gehandicapte studenten. Het geldbedrag compenseert studenten die door hun handicap geen bijbaan kunnen krijgen. Naar schatting maken dit jaar tienduizend studenten van de toeslag gebruik. Tot en met 2014 gold een landelijke, uniforme toeslag van maximaal 340 euro per maand. Sinds dit jaar valt de studietoeslag onder de Participatiewet, en stellen gemeenten de hoogte van de toeslag vast. In maart meldde vakblad *Binnenlands Bestuur* na een voorlopige inventarisatie al dat de lokale verschillen fors waren. Gemeenten hadden uiterlijk tot vandaag om het definitieve bedrag vast te leggen in hun verordeningen. In het overgrote

deel van de door NRC ondervraagde gemeenten - bijna 85 procent - blijken studenten minder geld te krijgen dan vorig jaar. In ruim de helft van de ge-

REACTIES KAMERLEDEN

SP: 'Niet uit te leggen'

Volgens SP-Kamerlid Sadet Karabulut druisen de grote, lokale verschillen in tegen de gedachte achter de Participatiewet „dat iedereen recht heeft op gelijke kansen. Ik vind het niet uit te leggen dat studenten in, zeg, Leeuwarden zoveel minder krijgen.” Karabulut werkt aan een voorstel dat een terugkeer bepleit naar een landelijk uniform bedrag. Steven van Weyenberg van D66 vindt de verschillen „heel groot”. Hij roept gemeenten die laag scoren op hun bedragen te verhogen. „Die financiële ruimte is er ook.”

PvdA'er John Kerstens wil met het kabinet bespreken of er iets aan de verschillen te doen is. Pieter Heerma (CDA) vindt dat verschil hoort bij decentraliseren, en denkt dat steeds meer gemeenten het voorbeeld van de koplopers zullen volgen.

meenten is de toeslag zelfs drie keer zo laag als vorig jaar - of nog lager. Studenten uit Heerenveen krijgen, net als in Leeuwarden, 42 euro per maand, studenten uit Gorinchem, Molenwaard en Zederik maximaal 50 euro. Studenten uit Den Haag krijgen 100 euro per maand, studenten uit Diemen - net als Amsterdammers - 340 euro. De overheveling van de studietoeslag naar gemeenten is niet gepaard gegaan met een bezuiniging op het budget. Maar het geld dat gemeenten krijgen, is niet 'geoomerkt': ze kunnen het naar eigen believen besteden. De argumenten die gemeenten aanvoeren voor de gekozen toeslaghoogte lopen sterk uiteen. Gemeente Buren heeft het advies opgevolgd van een ingehuurd adviesbureau en komt uit op 50 euro per maand, Brummen (83 euro per maand) heeft navraag gedaan bij andere gemeenten, Enkhuizen (100 euro) neemt als ijkpunt de hoogte van de studiebeurs voor een thuiswonende student en Hillegom (340 euro) de studietoeslag van vorig jaar. Staatssecretaris Jetta Klijnsma (Sociale Zaken, PvdA) benadrukt het belang van de „beleidsvrijheid” van gemeenten. „Daardoor kan het beleid in zekere mate en altijd binnen de grenzen van de wet van gemeente tot gemeente verschillen. Dat is een keuze geweest bij de decentralisaties.”

Vlaamse Literatuurcanon Wolkers, Kellendonk en Vestdijk ontbreken

Door onze cultuurredactie

AMSTERDAM. Joost van den Vondel en Hugo Claus zijn de belangrijkste schrijvers van de Nederlandse literatuur. De achttiende eeuw is te verwaarlozen en de faam van Wolkers, Vestdijk en Kouwenaar reikt niet tot in Vaanderen. Tot die conclusies leidt *De canon van de Nederlandse Literatuur vanuit Vlaams perspectief*, die vandaag gepresenteerd. De lijst van 51 boeken is samengesteld door een achtkoppige commissie letterkundigen, in opdracht van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde in Vlaanderen en het Vlaams Fonds voor de Letteren. Aanvankelijk zou een lijst van vijftig boeken worden geselecteerd, maar na de dood van Jef

Geeraerts op 11 mei dit jaar werd *Gangreen* te elfder ure toegevoegd. Alleen werk van gestorven auteurs kwam voor de canon in aanmerking. Ook moesten boeken minstens 25 jaar oud zijn. Het grootste deel van de lijst, be-

staat uit onomstreden auteurs als Hadewijch, Multatuli, Couperus, Van Ostaïjen, Elsschot, Boon, Reve, Hermans en Mulisch. Het Vlaamse perspectief toont zich in de keuze van schrijvers uit de twintigste eeuw. Nederlandse grootheden ontbreken. Wel is er plaats voor auteurs die in het noorden doorgaans minder aanspreken, zoals Cyriel Buysse, Maurice Gilliams en Richard Minne. Hugo Claus (*De Oostakkerse gedichten* en *Het verdriet van België*) kreeg twee plaatsen toebedeeld, net als Joost van den Vondel (*Licijfer* en *Poëzy of verscheide gedichten*). Vestdijk en Wolkers zijn wel besproken, zegt een commissielid. Men hoopt op een vergelijkbare canon met een Nederlands perspectief.

[+] [Vlaamse canon](#) pagina C4

Joost van den Vondel

JUSTITIE

Geen asiel Russische homo's ondanks versoepeld beleid

DEN HAAG. Ondanks een versoepeld asielbeleid voor Russische homoseksuelen wijst Nederland nog steeds asielaanvragen van deze groep af. Dat blijkt uit dossiers van drie asielzoekers wier verzoeken zijn afgewezen, die in handen zijn van deze krant. Een maakten geweld mee. Vorig jaar schrapte toenmalig staatssecretaris Teeven de voorwaarde dat Russische homoseksuelen bescherming moesten hebben gezocht bij de lokale autoriteiten. Nu worden ze echter soms teruggestuurd met de boodschap dat ze in Rusland kunnen verhuizen.

[+] [In Rusland loop je als homo gevaar](#) pagina 9

UITSPRAAK HAAGSE RECHTER

Onafhankelijke toets bij tappen van gesprekken advocaat-cliënt

AMSTERDAM. Inlichtingendiensten AIVD en MIVD moeten stoppen met aftappen van vertrouwelijke gesprekken tussen advocaten en hun cliënten. Een onafhankelijk orgaan moet eerst de bevoegdheid krijgen het afluisteren vooraf te toetsen en tegen te houden, zo heeft de Haagse rechter bepaald. Wordt het beleid binnen zes maanden niet bijgesteld, dan moet de staat deze praktijk staken. Volgens huidig beleid moet alleen een minister voorafgaand toestemming geven. Het kort geding was aangespannen door advocatenkantoor Prakken D'Oliveira, dat veel mensenrechtenzaken doet, en de vereniging van strafrechtadvocaten. (NRC)

Zonnebaden in Hoek van Holland, vanochtend aan de Nieuwe Waterweg.

Dit wordt een hete hittegolf

Gevaarlijk weer Toeschouwers bij de Tourstart in Utrecht worden aan Zuid-Franse hitte blootgesteld.

Door onze redacteur
Wim Köhler

AMSTERDAM. De komende dagen wordt het tropisch warm. Morgen al, en zaterdag opnieuw, kan de temperatuur boven de 35 graden Celsius komen. Een zeldzaamheid die in Nederland wordt gevierd met lange files naar de kust en overvolle stranden. Niet iedereen is blij met die hitte en het is niet voor iedereen gezond. Hoe houden we het hoofd koel? Hoe beschermen we ons het best? Wie loopt de komende dagen het meeste risico?

Veel ijs eten helpt niet echt

Zodra de temperatuur in Nederland hoger is dan 20 graden, doen ijsverkopers goede zaken. Lekker, maar het is de vraag of je van ijs wel afkoelt. Een ijsje is klein en de waterige inhoud neemt maar weinig warmte op voordat die net zo warm is als je lichaam. Watersijsjes met zo weinig mogelijk suiker zijn nog het best, want ijs gemaakt van melk (room) of veel fruit is eigenlijk gewoon voedsel. Een Magnum van 85 gram bevat een achtste (13 procent) van de calorieën die je als matig actief stadsmens dagelijks nodig hebt. Van zulk ijs warm je zeker ook op, want de spijsvertering gaat aan de gang met de suikers en vetten die er in zitten en daar komt warmte bij vrij. Onderzoek naar het koelend effect van ijsjes is er niet veel. In een oud experiment lieten onderzoekers drie mannen maar liefst 500 gram ijs eten. De temperatuur van hun lichaamskern daalde met nog geen graad en hun huidtemperatuur veranderde helemaal niet.

Los daarvan geeft kou in de mond wel een sterk gevoel van koelte. Een acuut dorstgevoel verdwijnt ook van ijs, om even later weer genadeloos terug te keren. Koud, of desnoeds warm water drinken koelt waarschijnlijk beter.

Geen bikini, maar T-shirt

Wie van plan is zijn super soaker van zolder te halen of een waterballonnengevecht te houden, houdt het beste zijn kleren aan. Koud water dat direct weer van je lijf loopt geeft namelijk niet veel verkoeling. Sterker nog, er zijn onderzoekers die denken dat je het daar warmer van kan krijgen. Kou op je huid laat de bloedvaatjes in je huid samentrekken, waardoor je je lichaamswarmte nog moeilijker kwijt raakt. Verdampend water op de huid onttrekt wel warmte aan je lichaam. Dat geldt ook voor zweet. Dat koelt als het op de huid verdampt. Aan zweetdruppels die op de grond vallen heb je niets. Een handdoek die je nat kan maken en een tijdje om je nek kan dragen kan ook behaaglijk aanvoelen. Een nat shirt is net zo goed.

Nationaal Hitteplan

Om mensen bewust te maken van de risico's van dit warme weer bestaat het Nationaal Hitteplan - al acht jaar. Het draaiboek van het Nationaal Hitteplan gaat open als het vier dagen achtereen warmer wordt dan 27 graden. Dat is iets anders dan een hittegolf. Die heeft vijf aaneengesloten dagen boven de 25 graden, waarvan drie warmer dan 30. Een hittegolfje zit er deze week ook nog wel in, maar wordt pas na vijf dagen vastgesteld.

Het Hitteplan activeert vooral zorgprofessionals en hulpdiensten: verpleeghuizen, thuiszorg, apotheken, ouderenborden, GGD, huisartsen en het Rode Kruis. Daar stuurt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) waarschuwingmails heen als zo'n warmteperiode wordt verwacht. Het Hitteplan is er om mensen te beschermen die met dit warme weer moeten oppassen. Dat zijn hart- en longpatiënten, mensen met overgewicht, bejaarden en baby's. De lichamen van deze mensen kunnen hun eigen temperatuur niet meer,

of nog niet goed regelen. Ze voelen niet goed of ze dorst hebben, of kunnen niet zelf voor hun vochtinname zorgen. Hart- en longpatiënten hebben door bloed- en luchtcirculatieproblemen moeite hun warmte kwijt te raken, net als dikke mensen.

Iedereen kan zien of het Hitteplan van kracht is: weermannen en -vrouwen of de weerwebsites waarschuwen dan. Gevaarlijk weer! Het KNMI kleurt de waarschuwingskaart geel met thermometertjes. Ter relativering: in tijden van bittere kou gaan meer mensen dood dan tijdens hete dagen.

De Tour in Utrecht

Zaterdag begint de Tour de France in Utrecht en bijna net zo zeldzaam is de temperatuur van 35 graden Celsius die dag in Utrecht. De organisatie verwacht 600.000 tot 800.000 mensen. Is het wel verstandig is om in zo'n massa in een hete stad te zijn? De meeste mensen kunnen goed tegen warmte. Hoor je bij de uitzonderingen: blijf dan thuis. Per slot van rekening zijn die wielrenners op tv het best te zien. Voor wie wel gaat: blijf zo veel mogelijk in de schaduw. Zorg nog liever voor eigen schaduw, met een parasol of zonnehoed. Draag lichte kleding. Smeer royaal zonnebrandcrème. Wees voorzichtig met alcohol. Hoe het precies komt is moeilijk te achterhalen, maar het is de ervaring van ambulancepersoneel dat ze op erg warme dagen veel mensen in hun wagen krijgen die flink alcohol hebben gedronken. De organisatie zorgt voor extra water, maar je kunt makkelijk zelf twee liter meenemen.

